

A város, ahol...

Katona Szabó Erzsébet textilművész és bőrkollázsai Marosvásárhelyen

■ Első egyéni tárlata után közel négy évtizeddel állt ismét marosvásárhelyi közönsége elé Katona Szabó Erzsébet. 1976-ban az Apollo Galéria indította el a textilművész későbbi sikeres kiállításainak hosszú sorát. A kis kiállítóterem az újító kedvű, tehetséges fiataloknak biztosított bemutatkozási lehetőséget rövid

ideig, amíg a mind diktatórikusabb hatalom ezt az esélyt meg nem szüntette. Ezúttal a város magyarságának legnépszerűbb művelődési központjában, a húsz éve működő Bernády Házban nyílt kiállítás a Ferenczy Noémi-díjas alkotó munkáiból. A hazatérő vendég egykori megújulási képessége, kísérletező

Katona Szabó Erzsébet:
Metropolis /
Erzsébet Katona Szabó:
Metropolis

[2006] *sertésvelúr,*
kollázs- és egyéni
technika / pig velour,
collage and individual
techniques
[200x300 cm]

Fotó: Sulyok Miliós

Fotó: Haris László

Katona Szabó Erzsébet:
Napsütötte város /
Erzsébet Katona Szabó:
Sunlit City

[2009] *sertésvelúr,*
kollázs- és egyéni
technika / pig velour,
collage and individual
techniques
[120x180 cm]

kedve mit se változott, állapíthatták meg a szakmai indulására még emlékező idősebb tárlatlátogatók. Rendhagyó volt a látvány, amit Katona Szabó Erzsébet felkínált: bőrbe öltöztette az egész galériát. Ezt nem kell persze szó szerint értenünk, az alkotó látványtervezői tapasztalatát is kitűnően érvényesítette, a termék adottságaihoz igazodva, szellősen, elegánsan rendezte el az anyagot. Kollázsai egymást kiegészítve, egymással dialogizálva, egymásnak olykor ellent is mondva erősítették fel az üzenetet. Tónusokat, formákat csoportosítva, gondolati egységeket, érzelmi, hangulati súlypontokat kialakítva, méretbeli végleteket merészen társítva teremtett harmóniát a három egymásba nyíló teremben. Arra is ügyelt, nehogy megbomoljon a fedetlen világos falak és a meleg, bársonyos színekbe komponált bőrkollázsok egyensúlya.

Inkább lemondott arról, hogy kiállítsa mindegyik magával hozott művét. A nagyszerű papírkollázsciklus, az *Üzenetek William Shakespeare-től* becsomagolva maradt – talán majd máskor ez is a vásárhelyiek elé kerül. A tárlat így is hiánytalan élményt nyújtott.

Marosvásárhely a romániai textilművészet egyik fellelvárára, Ariadne elnevezésű tavaszi seregszemléje jövőre jubilál, huszadszor gyűjti egybe az ország textilművészeinek színe-javát. Nemzetközivé bővülése még várat magára, de mindenképpen gazdagon, színesebben, színvonalasan mutatja fel e meg-megújuló, dinamikus műfaj értékeit. A bőr művészi átlénygítésére még nem szolgált Katona Szabó Erzsébetéhez hasonló példával. A gobelin helyi képviselői sem ilyen vonalon váltak a textilművészet jeleiseivé. Annál nagyobb volt az érdeklődés Katona Szabó Erzsébet kiállítására.

**Katona Szabó Erzsébet:
Napnyugta (részlet) /
Erzsébet Katona Szabó:
Sunset (detail)**

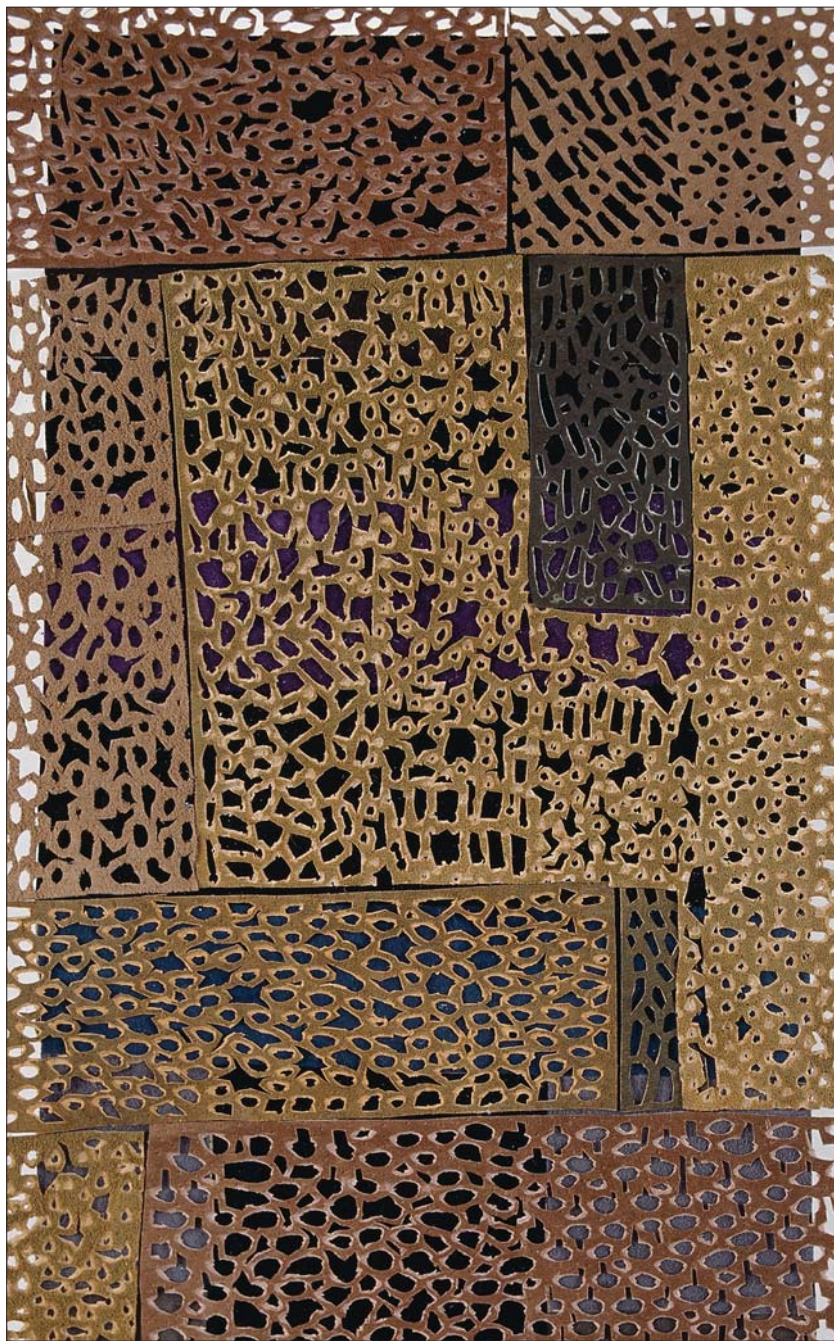
[2007] *sertésvelúr,
kollázs- és egyéni
technika, a teljes
méret: 30x40 cm /
pig velour, collage and
individual techniques,
full size: 30x40 cm*

iránt. Valamikori középiskolai tanárai, mesterei közül is ott lehettek még néhányan a nosztalgiazástól se mentes, hangulatos megnyitón, régi kollégákkal is felelevenítettek közös emlékeket. A kiállító elmondta, hogy vonzalma a bőr iránt még a marosvásárhelyi bőr- és kesztyűgyárban alakult ki, ahol két évig dolgozott a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola elvégzése után. Ez a testmeleget sugalló anyag az utóbbi két évtizedben döntő módon határozta meg munkásságát. Egyedi technikát dolgozott ki: egyéni módszerrel festi, vágja, lyuggatja, illeszti, gyűri, hajtogatja, ragasztja beszédes kollázssá a keze

alatt engedelmessé szelídülő, puha matériát, amely monumentalitást éppúgy hordozhat, mint intimitást. Sokfelé értékelte ezt a szakma, csodálták a művészetkedvelők Magyarországon és szerte a nagyvilágban. A művész „lélekjáró művei”, ahogy azokat Dvorszky Hedvig művészettörténész nevezte egyik méltatásában, sehol nem hagyják közömbösen a nézőket. Marosvásárhelyen sem, az itteniek nyilván fájlalták, hogy nem ismerhették meg 1983-as áttelepedését követő alkotói periódusait, amikor még gazdagabban kama-toztatta hagyományos módszerrel készített kárpitjain az erdélyi, székelyföldi, kalotaszegi motívumkincset,

→
**Katona Szabó Erzsébet:
A város, ahol nem
találkoztunk (részlet) /
Erzsébet Katona Szabó:
The Town Where We
Did Not Meet (detail)**

[2005] *sertésvelúr,
kollázs- és egyéni
technika, a teljes
méret: 40x27 cm /
pig velour, collage and
individual techniques,
full size: 40x27 cm*

Fotó: Neumann Ildikó

illetve a természeti, növényi ornamentikát, és nem követhették nyomon azt a művészi folyamatot, amely Katona Szabó Erzsébetet a mai magyar iparművészet élvonalába emelte. Az viszont már itthon is inkább bekerült a köztudatba, hogy Gödöllőn talált új otthonra, abban a városban, amelynek híres művésztelepét azok a nagy egyéniségek virágoztatták fel a 20. század első két évtizedében, akik a magyar szecesszió egyik legkiemelkedőbb megvalósulását, a marosvásárhelyi Kultúrpalotát is páratlan műremekké ékesítették. A művész elindította és vezeti a Gödöllői Iparművészeti Műhelyt, a szecessziós hagyományokat ápolva szellemi, művészeti pezsgést keltett maga körül, majd egyre nagyobb körben is. Bernády György polgármester nagy műve, a Kultúrpalota freskóival, színes ólomüveg ablakaival, domborműveivel, mozaikjaival, különleges formáival, megoldásaival még diákkorában mélyen a lelkébe vésődött. Erről vallott a tárlatnyitón is, és kifejezte örömét, hogy 2013-ban ő is ott lehetett azon a csoportos kiállításon, amellyel a Magyar Kárpitművészek Egyesülete a Kultúrpalota centenáriumát köszöntötte. Akkor nagy, kollektív alkotásaikat *Magyar Kárpitok* címmel láthatta a város.

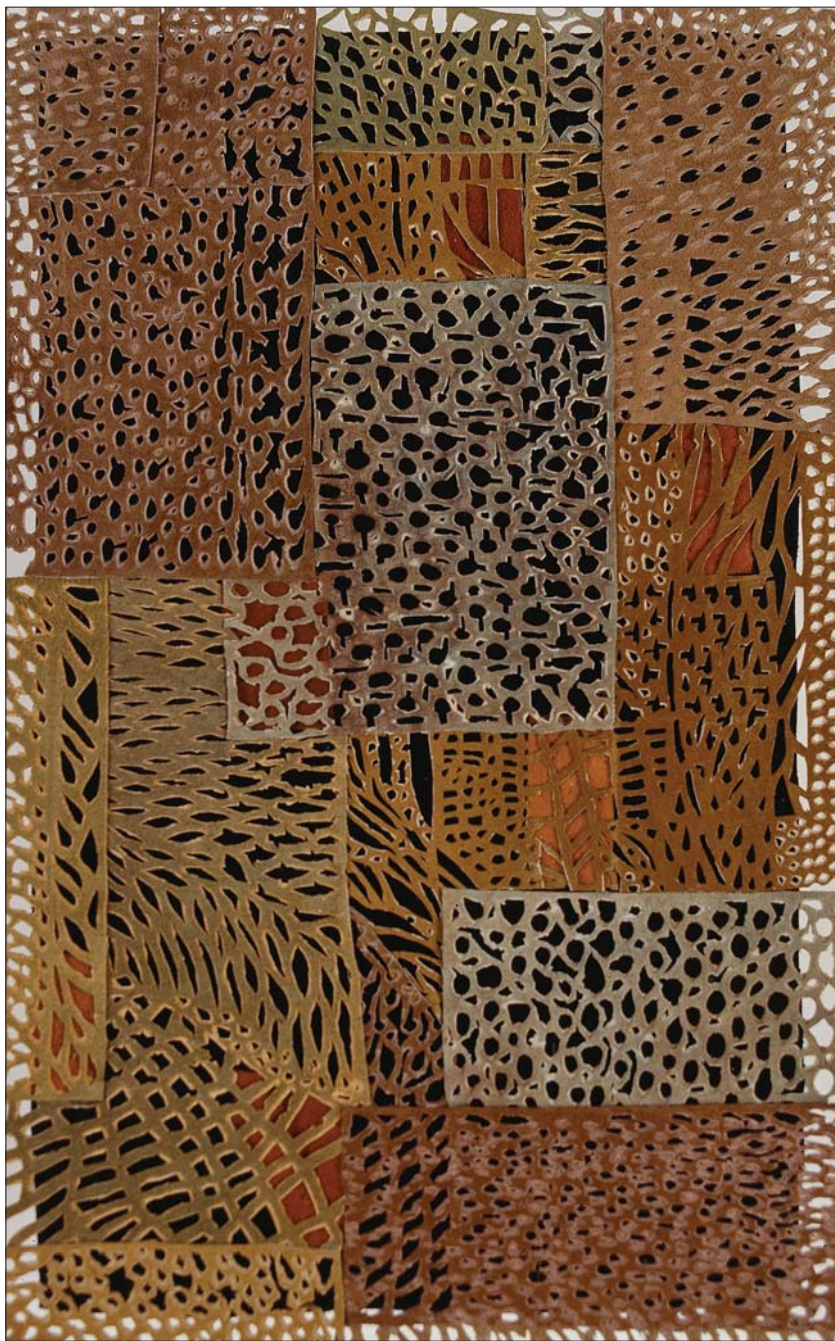
A *Bőr kollázsok* közönsége vallomások műhelytitkok nélkül is ráhangolódhatott mindarra, ami a Bernády Házban körülvette. Az ajtón belépőt rögtön magába szippantotta a méreteiben is impozáns *Metropolis*. Lenyűgöző, ahogy a natúr színárnyalatokban sűrűn egymáshoz tapadó, égbe nyúló hasábok végtelenné növelik a féktelenül terjeszkedő világvárost. Akárcsak híres munkája, a *Fal*, ez is tovább bővíthető. Plafontól padlóig zászlószerűen csüngő, többméteres kompozíciók idézték meg mindazt, ami alkotójuknak a múltból fontos, lényeges. Csipkeszerűen áttört a hátulról megvilágított *Ereklyék*, akárha egy katedrális óriás ablakára, boltíveire tekintenénk fel. Barnás tónusú társa ismerősnek tűnő, messzi tájra, közeli fákra, növényzetre nyújtott rálátást a csipkézett ablakszemek között. Középen még nagyobb zászló: az *Ablak*. Gótikus formákat mintáznak a kékek, szürkék, barnák, zöldék, belső fény sugárzik a velúrra. Csupáncsak sejtetett, stilizált csipkeablak ékelődik a csúcsívek közé. Megmozgatja a fantáziát. Régmúlt időköt, kultúrtörténeti korok levegőjét véljük beáramlani rajta.

Katona Szabó Erzsébet: A kert, ahol nem találkoztunk
(részlet) / Erzsébet Katona Szabó:
The Garden Where We Did Not Meet (detail)
[2005] *sertésvelúr; kollázs- és egyéni technika,*
a teljes méret: 40x27 cm / pig velour, collage and
individual techniques, full size: 40x27 cm

Teljesen más a *Térbe lépő* nyolcrészes alakzat: tökéletes a térhatás, a kollázs háromdimenziós illúziót kelt hibátlanul, ámul a szemlélő. A bátrabbak meg is tapogatták, tényleg sík-e a bőrhalmaz, vagy valóban kiemelkedik a falfelületből a furcsa geometrikus szerkezet. Persze hogy egysíkú. De a konstruktivista játéknál a művészt jobban érdekli az érzelem: Katona Szabó Erzsébet költő. Úgy tudjuk, maga is ír verset, és még gyakrabban remek költemények inspirálják. Az „avoni hattyú” ellenállhatatlan hatását a papírkollázsokba örökített kézírásos szonett-kompozíciók tanúsítják, ezeket már említettük. Ezen a tárlaton Kodolányi Gyula és Nagy Gáspár versei ihlette munkákban gyönyörködhattunk. *A kert, a tó, a tenger és a szél szüntelen...* Színpompa és formai bravúr díszében pendül meg a líra. Miközben belefeledkezünk, felsejlik előttünk egy másik jelentős mű is: az *Örvény*. Vagy: *Könnyedén balad szívem fölé az éj...*, *Ha a könnyeden át nézed...* Adna ilyen címeket munkáinak az, aki nem lírikus? Pasztellszínek derűs kavalkádja, bús bársonyok mélykék sötétje, kimetszett réseken élénk fény sugar, észrevétlenül tágul ki tőle a tér. Ilyen és más hasonló lelemények lopják be magukat tartósan az emlékezetünkbe. A tenger, a táj, a kert, a tó meg sok egyéb, ami sejtelem, rejtelem, nem bizonyosság. Művészet, mely rabul ejti a fantáziát. Titkokkal teli a kiállítás. Romantikus történetet sugall három összetartozó, mégsem egymás mellé függesztett kis bőrcsipke csoda. *A kert, ahol nem találkoztunk...* *A város, ahol nem találkoztunk...* *A tó, ahol...* A néző dolga, hogy a pontokat kiegészítse a maga sztorijával.

NAGY MIKLÓS KUND
művészeti író

(Katona Szabó Erzsébet Bőrkollázsok című kiállítása. Bernády Ház Galéria, Marosvásárbely, 2015. augusztus 27–szeptember 16.)

Fotó: Neumann Ildikó